

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: НАВЧАЄМО І ВИХОВУЄМО РАЗОМ

Педагогіка та
психологія
в школі

УДК 37.011.33-056.264

Автор статті знайомить із досвідом упровадження інклюзивної освіти у спеціальному навчально-виховному комплексі, де в 7 групах раннього та дошкільного віку та в 4 класах інтенсивної педагогічної корекції поряд із дітьми, що мають різноманітні порушення мовлення та когнітивної сфери, є діти з аутизмом, ДЦП тощо. Досвід включає в себе накопичення методичного матеріалу, реалізацію інноваційних розробок, тісну співпрацю зі спеціалізованими установами, в яких вихованці закладу проходять реабілітацію, з центрами соціальної допомоги сім'ї та дітям району й міста, створення довірливо-партнерських взаємовідносин з членами сімей вихованців.

Ключові слова: класи інтенсивної педагогічної корекції, спеціалізовані установи, взаємовідносини з сім'ями вихованців.

В умовах удосконалення й оновлення системи освіти та виховання в Україні, гуманізації педагогічного процесу особливе значення надається вихованню та навчанню дітей з особливостями в розвитку. Погіршення екологічної обстановки, високий рівень захворюваності батьків (особливо матерів), ряд невирішених соціально-економічних, психолого-педагогічних і медичних проблем сприяє збільшенню числа дітей з особливими освітніми потребами, роблячи цю проблему актуальною. В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, яка забезпечує рівне ставлення до всіх людей, але створює особливі умови для дітей, що мають особливі освітні потреби. Інклюзивні підходи підтри-

мують таких дітей у навчанні, вихованні та досягненні успіху, що надає єдині стартові можливості випускнику освітнього закладу.

Педагоги СНВК № 5 „Дніпряночка” розробити комплексний підхід до корекції вад, виховання та навчання, який буде більш гнучким для задоволення різних потреб дітей у навчанні, й діють згідно з наступними принципами (табл. 1, 2).

Ми використовуємо деякі **ключові принципи інклюзивної освіти** саме для того, щоб не „імпортувати” систему до іншої культури та суспільства, а реалізовувати свої власні ідеї на основі загальних принципів:

1. Програми раннього втру-

**Ніна
ПОЛТОРАКІНА**

Директор спеціального навчально-виховного комплексу „Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад” „Дніпряночка” № 5, м. Дніпродзержинськ, спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист, Відмінник освіти України

Директор школи, ліцею, гімназії № 5 2013

чання здійснюються на основі принципу інклюзії та готують до інтегративного навчально-виховного комплексу;

- Усі діти зі спеціальними потребами в навчанні мають право на місце в комплексі;
- Методика корекції та навчання розроблена для підтримки в навчанні дітей з різними здібностями (таким

- чином, поліпшується якість навчання не тільки дітей з особливими потребами, а й показники всіх дітей);
- Усі діти беруть участь в усіх заходах: де група чи клас, там і розвиваюче середовище (спортивні заходи, вистави, конкурси, екскурсії);
- Індивідуальне дитяче навчання підтримується спільною роботою фахівців навчально-виховного комплексу, вихователями, батьками з використанням сучасних інновацій для безстресового навчання (семінари в м. Києві „Піснеснайка”, ейдетика, арт-терапія тощо).

Метою діяльності педагогічного колективу нашого закладу є створення гнучких організаційних форм навчання та виховання в контексті індивідуально-диференційованої педагогічної роботи, спрямованої на формування в дитини з важкими порушеннями мови чи інтелекту розвиток компенсаторних механізмів особистості, що дозволяють дитині з обмеженими можливостями набувати вміння жити в світі, відчувати себе частиною цілого. Структура роботи СНВК № 5 визначається принципом диференційованого корекційно-розвиваючого навчання та виховання, мета якого – комплексна реабілітація дітей та учнів початкових класів і збереження наступності „Дитячий садок – школа”. Весь колектив комплексу прагне реалізувати основну місію нашого освітнього закладу: відтворення сприятливого соціального середовища для позитивної соціалізації, що включає самовизначення, самореалізацію та соціально-психологічну адаптацію дитини

Таблиця 1

Принципи інклюзивної освіти

- Цінність людини не залежить від її здібностей та досягнень.
- Кожна людина здатна відчувати та думати.
- Кожна людина має право на спілкування і на те, щоб її почули.
- Усі люди мають потребу один в одному.
- Справжня освіта може здійснюватися тільки в контексті реальних взаємовідносин
- Усі люди потребують підтримки та дружби однолітків
- Для всіх, хто навчається, досягнення прогресу скоріше може бути в тому, що вони можуть робити, ніж у тому, що не можуть
- Різноманітність посилює всі сторони життя людини

Таблиця 2

Напрями роботи СНВК № 5

- Соціально-емоційний розвиток.**
Поступове входження дитини до колективу однолітків.
- Формування спілкування, розвитку мови.**
Послідовність формування засобів спілкування
- Розвиток загальної моторики та просторового орієнтування.**
- Розвиток дрібної моторики та зорово-рухової координації**
- Розвиток пізнавальної діяльності (когнітивний розвиток)**
- Розвиток навичок самообслуговування**

з мовними та психологічними порушеннями.

У СНВК № 5 налагоджена система роботи з надання необхідної допомоги дітям із порушеннями мови та інтелекту. Ми використовуємо технологію комплексного моніторингу динаміки мовного та когнітивного розвитку вихованців СНВК № 5. Освітній та корекційний блоки моніторингу дозволяють визначити можливості дітей за основними лініями розвитку для розробки індивідуального маршруту, орієнтованого програмою на кожну конкретну дитину, відповідно до її психологічних можливостей і потреб. При інклюзії всі зацікавлені сторони активно співпрацюють для отримання бажаного результату та долучення кожної дитини з обмеженими можливостями до освітнього середовища, використовуючи гнучкі підходи в розвитку та вихованні, орієнтуючись на найпотужніший освітній ресурс нашого освітнього закладу – наших вихованців.

Співпраця фахівців дефектологів, логопедів, практичного психолога, вчителів, вихователів та медиків (співпрацюємо з головним дитячим

психіатром України, завідуючим відділом медико-соціальних проблем терапії, психологічних розладів українського науково-дослідного Інституту соціальної і судової психіатрії та наркології Марцинківським І.А.) робить модель інклюзивної освіти життєздатною та результативною, бо налагоджена взаємодія між фахівцями установи – ПМПК та МПМПК – сприяє кращому розумінню проблем дитячого відхилення в розвитку. В тих випадках, коли діти не засвоюють мінімально необхідний рівень знань, педагог має право самостійно визначити індивідуальну програму виховання.

Дотримання цього гуманного принципу, що визначає структуру та зміст виховання, є для дітей всебічною педагогічною та психологічною підтримкою. Головне – виявити індивідуальні позитивні особливості в кожному вихованці, зафіксувати його вміння, набуті за певний час, визначити можливі найближчі перспективи вдосконалення набутих навичок і вмінь, надати навчальний матеріал дозовано, з багатою кількістю

Таблиця 3

Кількість дітей з особливостями розвитку за останні 5 навчальних років у СНВК № 5

Навчальний рік	Кількість дітей з особливостями розвитку		Вікова група, клас	Загальна кількість дітей у групі
	Загальна кількість	У кожній групі, класі		
2008-2009	2	1	старша-підготовча	22
		1	старша	17
2010-2011	2	2	старша	17
2012-2013	3	3	старша	19

Нина Полторакина

Инклюзивное образование: учим и воспитываем вместе

Автор статьи знакомит с опытом внедрения инклюзивного образования в специальном учебно-воспитательном комплексе, где в 7 группах раннего и дошкольного возраста и в 4 классах интенсивной педагогической коррекции рядом с детьми, которые имеют разнообразные речевые нарушения, а также когнитивной сферы, есть дети с аутизмом, ДЦП и тому подобное. Опыт состоит из накопленного методического материала, реализации инновационных разработок, тесного сотрудничества со специализированными учреждениями, где воспитанники заведения проходят реабилитацию, с центрами социальной помощи семье и детям района и города, создания доверчиво-партнерских взаимоотношений с членами семей воспитанников.

Ключевые слова: классы интенсивной педагогической коррекции, специализированные учреждения, взаимоотношения с семьями воспитанников.

Nina Poltorakina

Inclusive education: we teach and educate together

Author of the article informs us of experience in realization inclusive education in special teaching and educational complex "infant school – general education school", where in 7 groups for infant and pre-school education and in 4 classes of of intensive pedagogical correction, along with children with dysphasia and cognitive function disorder, there are children with autism, ICP, and others. The experience consists of methodical materials collected, realizations of innovative elaborations, close cooperation with specialized institutions in which inclusive education foster-children take their rehabilitation, cooperation with regional or municipal social service centers for families and children, creation of partnership and trust relations with foster-children's family members.

Key Words: intensive pedagogical correction classes, specialized institutions, relations with foster-children's families

повторень, різними засобами та методами запам'ятовування.

Аналіз ситуації відбувається після подання педагогом конкретної проблеми своїм колегам та батькам дітей. Вони разом обговорюють її, формулюють мету подальшої діяльності. За необхідності приймається рішення про пошук додаткової інформації з цього питання, про консультування педагогів фахівцями. Потім зібрана інформація знову обмірковується й аналізується педагогами. Це дуже важливий момент для створення педагогу умов для досягнення успіху в навчанні „особливих” дітей, коли він може відчутти підтримку колег, почути різні думки щодо своєї проблеми, яка відразу стає спільною проблемою дитячого навчального закладу й вирішується спільно.

У СНВК № 5 у різний час виховувалося 7 дітей з різними аномаліями розвитку (див. табл. 3).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Деніелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Е. Деніелс, К. Стаффорд. — Львів: „Надія”, 2000.
2. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка / Під ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка. — К., 2004.
3. Дятленко Н. Оцінка впливу інклюзивної моделі освіти на учасників проекту / Н. Дятленко, Н. Софій, Ю. Кавун. — К.: Всеукраїнський фонд „Крок за кроком”, 2005. — 11 с.
4. Єфімова С. М. Вивчення стану готовності педагога до інтегрованого навчання дітей з особливими потребами в умовах загальноосвітнього навчального закладу / С. М. Єфімова // Наук. записки Інституту психології АПН України ім. Костюка. — Вип. 26. — К., 2005.
5. Матеріали Всеукраїнської конференції „Сучасні підходи до організації роботи в дошкільних навчальних закладах з дітьми, що мають особливі потреби” (4 квітня 2013, м. Київ).